

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието, храните и горите

Българска агенция по безопасност на храните

ПЕРИОДИЧЕН БЮЛЕТИН ПО растителна защита

за периода до 30 юни 2020 година

СОФИЯ, 2020

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.babh.government.bg

ПШЕНИЦА И ЕЧЕМИК

Фенофаза:

Пшеница: „цъфтеж“ - „млечна зрялост“

Ечемик: „млечна зрялост“ - „въсърна зрялост“

Основни вредители за периода:

- ✓ Вредна житна дървеница /*Eurygaster integriceps*/
- ✓ Житни пиявици /*Oulema melanopa*/, /*Lema lichenis*/
- ✓ Листни въшки /сем. *Aphididae*/
- ✓ Пшеничен трипс/*Haplothrips tritici*/
- ✓ Брашнеста мана /*Erysiphe graminis*/
- ✓ Септориози /*Septoria tritici*/, /*Septoria nodorum*/
- ✓ Мрежести петна /*Drechslera teres*/
- ✓ Кафява листна ръжда /*Puccinia recondita*/
- ✓ Жълта ръжда /*Puccinia striiformis*/
- ✓ Фузариоза /*Fusarium spp.*/

Вредна житна дървеница /*Eurygaster integriceps*/

През месец май е установено начало и масово излюпване на ларвите на неприятеля. Плътността е от единични екземпляри до 2-4 бр./кв.м. Плътност от 4-6 бр./кв. е констатирана в област Стара Загора. Ларвите прекарват по голяма част от деня по класовете на пшеницата. Вреда нанасят ларвите от втора до пета възраст, като смучат сок от зърната. Повредените в млечна зрялост зърна остават спаружени, а тези във въсърна зрялост имат влошен глутен, по-ниско абсолютно и хектолитрово тегло и намалена кълняемост, а брашното е с влошени хлебопекарни качества. Към химична борба да се прибегне при достигане на **ПИВ** във фенофаза „млечна зрялост“:

- 2 бр/кв. м при нормална гъстота на посева;
- 4 бр/кв. м при хладна пролет и гъсти посеви;

Житни пиявици /*Oulema melanopa*/, /*Lema lichenis*/

Масово излюпване и вредоносна дейност е установена в почти цялата страна. Плътност на неприятеля над ПИВ е установена в областите: Велико Търново и Плевен. Унищожена листна маса от 5-7% е констатирана в областите: Враца и Ловеч. В останалите области плътността е около и под ПИВ. Нападението от вредителите обикновено е на петна или хармани в посевите. Необходимо е да се направят детайлни обследвания за установяване на нападнатите участъци, които трябва да бъдат третирани.

При засушаване, недостатъчна влажност на почвата и при едностранно азотно торене, вредоносната дейност на неприятеля се засилва.

Химично третиране срещу ларвите на неприятелите, се провежда след детайлно обследване на нападателите участъци и при установяване на **ПИБ:**

- във фенофаза “изкласяване-цъфтеж” - 1 лърва /флагов лист или 20% унищожена листна маса;

Листни въшки /сем. Aphididae/

Повишена плътност на неприятеля е установена в областите: Благоевград, Велико Търново, Видин, Монтана, Плевен и Разград. Неприятелите смучат сок от зелените части на растенията, които по-късно избледняват, пожълтяват и при по-силно нападение изсъхват.

Основната вреда от листните въшки е, че са преносители на вируса, причиняващ жълтото ечемичено вджуджаване при ечемика и пшеницата, както и по много видове житни треви.

Химично третиране се извършва срещу ларви, нимфи и възрастни при достигане на **ПИБ:**

- 15 % нападнати растения или 30-40 бр./клас;

Пшеничен трипс /Haplothrips tritici/

Поява на възрастното и плътност под ПИБ е установена в област Монтана. Ларвите на неприятеля се разпознават лесно по червения цвят. Те смучат сок от цветните плевни, които побеляват. По-късно нападат младите зрънца и те се спаружват.

Към химична борба да се прибегне при достигане на **ПИБ във фенофаза “млечна зрялост”:**

- 20 бр. ларви/клас при суха пролет;
- 30 бр. ларви/клас при влажна пролет;

Брашнеста мана /Erysiphe graminis/

Брашнестата мана по житните култури се развива през целия вегетационен период и напада всички зелени части. Болестта се развива бързо при температури 15-22°C и висока въздушна влажност. Най-големи поражения нанася, когато засегне флаговите листа и класа.

Химичен контрол срещу болестта се провежда при отчетена плътност над **ПИБ:**

- 10% нападната листна маса под флагов лист, във фенофаза поява на флагелния лист

– цъфтеж на житните култури;

Септориози /Septoria tritici/, /Septoria nodorum/

Нападнатите растения узряват преждевременно и семената са спаружени и с намалена кълняемост. Ранното нападение по класа оказва силно влияние върху качеството на зърното. Силно нападнатите растения имат редуцирано развитие и деформирани класове. При опасност от заразяване на флагелния лист и класа, е необходимо третиране с фунгицид.

Химичен контрол се извежда при достигнат

ПИВ:

- 5% нападната листна маса под флагов лист, във фенофаза поява на флагелния лист – изкласяване на житните култури;

Мрежести петна /Drechslera teres/

През месец май, петна по долните листа са установени в област Търговище. Нападнатите растения не изкласяват или остават стерилни и ако се образуват семена те са спаружени и слабо развити.

Кафява листна ръжда /Puccinia recondita/

Климатичните условия през месец май бяха благоприятни за развитието и разпространението на болестта. Установена е плътност над ПИВ в областите: Велико Търново, Кърджали, Плевен, Силистра, Сливен, Стара Загора и Ямбол. Болестта се развива през целия вегетационен период, но най-често в периода около изкласяването до узряването. Особено негативно върху добива се отразява нападението на флаговия лист. При благоприятни климатични условия, рискът от заразяване с кафява ръжда е сериозен.

Химично третиране с разрешените за употреба фунгициди се провежда при

ПИВ:

- 5% нападната листна маса под флагов лист;

Жълта ръжда /Puccinia striiformis/

В София област е установена плътността над ПИВ. Болестта се проявява по всички зелени органи, но най-типични са проявите по листата. По петурата се образуват надлъжно разположени лимонено жълти тесни ивици, с уредоспори наредени в успоредни редове. Прорастването на уредоспорите се наблюдава при сравнително ниска температура – над 0 °C (оптимум 11-14°C) и при относителна влажност на въздуха –

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.babh.government.bg

100%. Развитието на патологичния процес се задържа при температура около 20-25 °C.

Химично третиране срещу патогена с разрешените за употреба фунгициди се провежда при достигане на **ПИБ**:

- **5% нападната листна маса под флагов лист**;

Фузариоза /*Fusarium spp.*/

Начало на поява е установено в област Стара Загора. Симптомите на болестта върху класовете или метлиците се проявяват като избладняване на отделни класчета или по-големи участъци от класа. При влажно време върху нападнатите части се появява бледорозов или оранжево-червен плесенов налеп, който постепенно може да обхване целия клас. Образуваното зърно е спаружено и недохранено.

МАСЛОДАЙНА РАПИЦА

Фенофаза: „край на цъфтеж“ – „оформяне на шушулките“ – „узряване“

Основни вредители за периода:

- ✓ Зелево комарче по шушулките /*Dasineura brassicae*/
- ✓ Рапична стъблена бълха /*Psylliodes chrysocephalus*/
- ✓ Рапичен стъблен скритохоботник /*Ceutorhynchus napi*/
- ✓ Рапичен цветояд /*Meligethes aeneus*/
- ✓ Зелев шушулков хоботник /*Ceutorhynchus assimilis*/
- ✓ Зелев молец /*Plutella xylostella*/
- ✓ Сухо стъблено гниене /фомоза/ /*Leptosphaeria maculans*/

Зелево комарче по шушулките /*Dasineura brassicae*/

Отворите по шушулките направени от зелевия шушулков хоботник се използват за яйцеснасяне на зелевото комарче по шушулките. Женските на комарчето имат много нежно яйцепологало, с което трудно пробиват стените на шушулките, затова използват отвори направени от други насекоми. Излюпените ларви се хранят, като смучат сок от вътрешните стени на шушулките и семената. Те отделят токсични съединения предизвикващи набъбване, преждевременно пожълтяване и разпукване на шушулките.

Рапична стъблена бълха /*Psylliodes chrysocephalus*/

През месец май вредна дейност от неприятеля е установена в област Варна с плътност под ПИБ. Неприятелят се концентрира по рапицата веднага след нейното поникване. Тогава младите растения са най-чувствителни на повредите. Възрастните повреждат кълновете, котиледоните и младите листа. Те нагрязват горния или долния епидермис и паренхима във вид на малки отвори. Химично третиране да се извърши при достигане на **ПИБ**:

- във фенофаза „разтворен трети лист - 9 или повече оформени листа“ е 4 бр. възрастни./кв.м;

Рапичен стъблен скритохоботник /*Ceutorhynchus napi*/

През месец май в област Варна и София област плътността на неприятеля се движи под и около ПИВ. Бръмбарите се хранят с младите листа, цветните розетки и цветните пъпки на културата. Излюпените ларви се вгризват в стъблото. Нападнатите стъбла се изкривяват и пречупват. **Праг на икономическа вредност:**

- през пролетта при 8-10°C - 2-4 бр. възрастни/кв.м;

Рапичен цветояд /*Meligethes aeneus*/

Вредна дейност от неприятеля е констатирана в областите: Варна и Ловеч. Бръмбарите се хранят с цветен прашец, като първоначално достига до него след нагриване на чашелистчетата и венчелистчетата, и отчасти наранява и плодника, като по този начин унищожава пъпките. Повредените бутони са надупчени, пожълтяват, изсъхват и по-късно опадват. След началото на цъфтеж повредите вече са незначителни. Женските снасят яйца в основата на пъпките. Ларвите се излюпват след 5-7 дни и се хранят също с цветен прашец, без обаче да причиняват повреди.

Зелев шушулков хоботник /*Ceutorhynchus assimilis*/

Вредна дейност е установена в областите: Добрич, Плевен и Силистра, където плътността е от 0-4 бр./растение.

Химичен контрол се провежда при **ПИВ:**

- във фенофаза „оформяне на първите шушулки“ - 2-4 бр. възрастни/кв.м;

Зелев молец /*Plutella xylostella*/

В област Бургас на отделни площи са констатирани загуби от 90 – 100 %. След като се излюпят, гъсениците минират листата, след това ги скелетират (нагриват долния епидермис и паренхимата), а по-късно ги нагриват във вид на немалки или по-големи отвори.

Сухо стъблено гниене /фомоза/ /*Leptosphaeria maculans*/

Единични нападнати растения са установени в областите: Варна и Търговище. Най-характерните признаци се образуват върху кореновата шийка, която некротира, често се напуква, а по стъблата на израстналите растения се развива кафява засъхнала ивица, която започва от подземната част и расте нагоре. Нападнатите растения жълтеят и увяхват.

СЛЪНЧОГЛЕД И ЦАРЕВИЦА

Фенофаза:

Слънчоглед: „II-ри чифт същински листа“ - „начало на бутонизация“
Царевица: „понижаване“ - „3-7ми лист“

Основни вредители за периода:

- ✓ Сив царевичен хоботник /*Tanymecus dilaticollis*/
- ✓ Царевичен стъблен пробивач /*Ostrinia nubilalis*/
- ✓ Малка сливова листна въшка /*Brachycaudus helichrysi*/
- ✓ Телени и лъжетелени червеи /сем. Elateridae, сем. Tenebrionidae/

Сив царевичен хоботник /*Tanymecus dilaticollis*/

През месец май продължава вредната дейност на неприятеля в царевичните посеви в областите: Видин, Враца, Плевен и Силистра. Поява и начало на вредна дейност е констатирана и в област Търговище с отчетена плътност под и около ПИВ. Най-често прегризват стъблата точно над почвата и се хранят с тях. При масова поява на неприятеля посевите се разреждат значително и ако не се вземат навременни мерки за борба срещу хоботниците, посевите се унищожават напълно и се налага презасяване или разораване. Когато растението израстне, хоботниците започват да се хранят с листата. Нагризванията са големи и с неправилна форма, или ги изядат изцяло като остават само дебелия централни нерви и по-грубите части.

Химична борба се провежда при достигане на **ПИВ**:

- при царевица - 2 бр. възрастни/кв.м във фенофаза „5-ти – 7-ми лист“ или 20-30% повредена листна маса;
- при слънчоглед - 5-6 бр. възрастни/кв.м във фенофаза – „4-ти 5-ти лист“;

Царевичен стъблопробивач /*Ostrinia nubilalis*/

Начало на имигниране и яйцеснасяне на пеперудите от първо поколение е отчетено през първата половина на месец май в област Пловдив. В края на месеца се наблюдава излюпване на гъсениците. Плътността от вредителя в областта остава под ПИВ за масовите посеви. Младите гъсеници се хранят в пазвите на листата и правят нагризване на епидермиса и паренхима на листата. Нарасналите гъсеници правят надлъжни ходове и изгризват вътрешността на стъблата, като ги изпълват с извержения и паяжинни нишки. Растенията с повредени стъбла полягат или се пречупват около отвора направен от гъсеницата.

Химичен контрол да се проведе при достигане на **ПИВ**:

- във фенофаза „6-ти – 7-ми лист” - 10 бр. яйчни групички/100 растения при царевица за зърно;
- във фенофаза „6-ти – 7-ми лист” – 3 бр. яйчни групички /100 растения при царевица за семенпроизводство;

Малка сливова листна въшка /Brachycaudus helichrysi/

В края на месец май в област Видин е установена миграция на неприятеля. Степента на нападение е ниска 8-10 % нападнати растения. Листата завяхват, листната дръжка почернява и по стъблата се образуват черни лъскави петна, ясно очертани от здравата тъкан. Обикновено некрозата се ограничава върху епидермиса и непосредствено лежащите под него тъкани, без да навлиза в сърцевината.

Химично третиране преди цъфтежа се прилага срещу възрастните при **ПИБ**:

- 20 - 25% нападнати растения;

Телени и лъжетелени червеи /сем. Elateridae, сем. Tenebrionidae/

Плътност на вредителите, надвишаваща ПИВ е установена в област Кюстендил. Плътност на вредителите, надвишаваща ПИВ е установена в област Кюстендил.

Химичният контрол е насочен срещу ларвите при достигане на **ПИБ**:

- във фенофаза „до 6-ти – 7-ми лист“ - 5-6 бр. ларви/кв.м;

ТЮТЮН

Фенофаза: „разсаждане”

Основни вредители за периода:

- ✓ Тютюнев трипс /*Thrips tabaci*/
- ✓ Листни въшки /сем. *Aphididae*/
- ✓ Мана по тютюна /*Peronospora tabacina*/
- ✓ Див огън /*Pseudomonas syringae* pv. *tabaci*/

Тютюнев трипс /Thrips tabaci/

През втората половина на месец май неприятеля е установен на полето в областите: Благоевград, Пазарджик и Стара Загора. В област Благоевград плътността достига ПИВ. Вредят възрастните и ларвите, които най-често се концентрират и смучат сок около нерватурата на листата. Повредените листа са трошливи и с намалено съдържание на никотин и етерични масла. След разсаждането на тютюна се извършва третиране срещу възрастните, когато **ПИБ** надвишава:

- единични индивиди на 10 – 12% от растенията;

Листни въшки /сем. Aphididae/

През третата десетдневка на май е констатирано нападение в областите: Кърджали и Стара Загора. Неприятелите смучат сок от долната страна на листата, там където образуват големи колонии. Наблюдават се предимно по средните и горни етажи на растенията. Въшките отделят обилно „медена роса“. Листните въшки пренасят вируса краставична мозайка */Cucumber mosaic virus/*.

Контролът на болестта е възможен с унищожаване на плевелната растителност около тютюневите площи и пространствена изолация от площите със зеленчуци, както и химично третиране срещу листните въшки.

Мана по тютюна /Peronospora tabacina/

Единични петна по най-долните листа се наблюдават в района на Крумовград. На полето се проявява под две форми – локална и системна. При локалната първоначално се образуват слабо забележими хлоротични петна, които постепенно стават жълтеникави до интензивно жълти. При влажни условия по долната страна на петната се появява белезникав, по-късно сив, син или синьовиолетов налеп.

Див огън /Pseudomonas syringae pv. tabaci/

През третата десетдневка на май, първи петна са установени в областите: Благоевград и Пловдив. Дивият огън е една от най-опасните бактериални болести по тютюна, особено по разсада. Оптимална температура за развитието на болестта е 28-30° C. Честите валежи, придружени със силни бури и вятър благоприятстват развитието на бактериални болести по всички култури, в т. ч. и по тютюна. Дивият огън по тютюна е бактериална болест, която най-често напада листата, но при благоприятни условия и силна инфекция поразява и стъблото. По листата се появяват кръгли жълто-зелени петна. По-късно в центъра се образува некротична точка, която нараства и изпълва петното, оградена с хлоротичен ореол.

При установена зараза на полето заразените листа трябва да се премахват.

КАРТОФИ

Фенофаза:

- за късни сортове и средно-ранни сортове в планинските райони - „сеитба“ - „разтваряне на третите листа на главното стъбло“
- за средно-ранни сортове в равнинните райони - „образуване на странични разклонения“ - „поява на цвят“
- за ранни сортове - „начало на цъфтеж“ - „прибиране“

Основни вредители за периода:

- ✓ Колорадски бръмбар /*Leptinotarsa decemlineata*/
- ✓ Подгризвачи ноценки /*Agrotis* sp./
- ✓ Телени червеи /сем. *Elateridae*/
- ✓ Картофен молец /*Phthorimaea operculella*/
- ✓ Картофена мана /*Phytophthora infestans*/
- ✓ Кафяви листни петна /*Alternaria solani*/

Колорадски бръмбар /Leptinotarsa decemlineata/

През месец май на територията на цялата страна е отчетено излюпване на ларви от презимуващото поколение.

Химичен контрол срещу ларвите се провежда при ПИВ:

- 10% нападнати растения във фенофаза бутонизация;
- 15% нападнати растения във фенофаза цъфтеж;
- 20% нападнати растения след цъфтеж;

Подгризвачи ноценки /Agrotis sp./

През отчетения период е констатирано излюпване и летеж в област Кюстендил. Основните агротехнически мероприятия имат важно значение при отглеждането на картофи. Чрез тях се създават благоприятните условия за развитието на растенията, а същевременно се унищожава значителна част от популациите на ноценките, влошават се условията за хранене и яйцеснасяне. Химичен контрол да се проведе при достигане на ПИВ:

- от поникване до образуване на 1-ви клубени - 5 бр. гъсеници/кв.м;

Телени червеи /сем. Elateridae/

Телените червеи повреждат кълновете, корените, младите стъбла. Ларвите се вгризват в клубените и много често те загиват. През тези ходове навлизат различни причинители на болести.

Плътност около ПИВ се наблюдава в областите: Благоевград, Кюстендил, Перник, София област и София град.

Химичен контрол се провежда срещу ларвите при надвишаване на ПИВ:

- преди засаждане и през вегетацията при 3 % нападнати растения;

Картофен молец /Phthorimaea operculella/

Постоянен, но сравнително слаб летеж на пеперуди по феромоновите уловки отчитат в област Пазарджик. В област Кюстендил се наблюдава силен летеж на неприятеля от първо поколение. Полово зрелите пеперуди отлагат яйцата си поединично или на малки

групички по долната страна на листата. По клубените на картофите снасят главно в очите на клубените. Силно нападнатите листа постепенно завяхват и загиват. Гъсениците напускат такива листа и навлизат в стъблото, където издълбават ходове, насочени надолу. Стъблата над мястото на повредата увяхват и изсъхват.

Химичен контрол се провежда при достигане на **ПИБ**:

- 3 % нападнати растения от гъсеници през вегетацията;

Картофена мана /*Phytophthora infestans*/

През месец май е установена слаба степен на нападение в областите: Благоевград, Кърджали, Монтана, Сливен и Стара Загора. При картофите освен надземните части се нападат и клубените. Месото им е ръждивокафяво, клубена се съсухря - мумифицира се. При влага по нападнатите от картофена мана клубени се колонизират вторични паразити, които предизвикват мокро гниене.

Кафяви листни петна /*Alternaria solani*/

Отчетена е слаба степен на нападение в областите: Благоевград, Видин, Кърджали, Сливен и Стара Загора. По листата се образуват кафяви закръглени петна с вписани един в друг концентрични кръгове. Силно нападнатите листа се деформират и изсъхват. По листните дръжки и стъблата петната са продълговати, кафяви и сухи. По клубените петната са закръглени, тъмно кафяви

и хлътнали.

ТЮТЮН

Фенофаза: „разсаждане“

Основни вредители за периода:

- ✓ **Тютюнев трипс /*Thrips tabaci*/**
- ✓ **Листни въшки /сем. *Aphididae*/**
- ✓ **Мана по тютюна /*Peronospora tabacina*/**
- ✓ **Див огън /*Pseudomonas syringae* pv. *tabaci*/**

Тютюнев трипс /*Thrips tabaci*/

През втората половина на месец май неприятеля е установен на полето в областите: Благоевград, Пазарджик и Стара Загора. В област Благоевград плътността достига ПИБ. Вредят възрастните и ларвите, които най-често се концентрират и смучат сок около нерватурата на листата. Повредените листа са трошливи и с намалено

съдържание на никотин и етерични масла.

След разсаждането на тютюна се извършва третиране срещу възрастните, когато **ПИБ** надвишава:

- *единични индивиди на 10 – 12% от растенията;*

Листни въшки /сем. Aphididae/

През третата десетдневка на май е констатирано нападение в областите: Кърджали и Стара Загора. Неприятелите смучат сок от долната страна на листата, там където образуват големи колонии. Наблюдават се предимно по средните и горни етажи на растенията. Въшките отделят обилно „медена роса“. Листните въшки пренасят вируса краставична мозайка /*Cucumber mosaic virus*/.

Контролът на болестта е възможен с унищожаване на плевелната растителност около тютюневите площи и пространствена изолация от площите със зеленчуци, както и химично третиране срещу листните въшки.

Мана по тютюна /Peronospora tabacina/

Единични петна по най-долните листа се наблюдават в района на Крумовград. На полето се проявява под две форми – локална и системна. При локалната първоначално се образуват слабо забележими хлоротични петна, които постепенно стават жълтеникави до интензивно жълти. При влажни условия по долната страна на петната се появява белезникав, по-късно сив, син или синьовиолетов налеп.

Див огън /Pseudomonas syringae pv. tabaci/

През третата десетдневка на май, първи петна са установени в областите: Благоевград и Пловдив. Дивият огън е една от най-опасните бактериални болести по тютюна, особено по разсада. Оптимална температура за развитието на болестта е 28-30° C. Честите валежи, придружени със силни бури и вятър благоприятстват развитието на бактериални болести по всички култури, в т. ч. и по тютюна. Дивият огън по тютюна е бактериална болест, която най-често напада листата, но при благоприятни условия и силна инфекция пораждава и стъблото. По листата се появяват кръгли жълто-зелени петна. По-късно в центъра се образува некротична точка, която нараства и изпълва петното, оградена с хлоротичен ореол.

При установена зараза на полето заразените листа трябва да се премахват.

ОВОЩНИ КУЛТУРИ

СЕМКОВИ ОВОЩНИ ВИДОВЕ

Фенофаза:

Ябълки и круши: „големина на лешник“

Основни вредители за периода:

- ✓ Листни въшки /сем. Aphididae/
- ✓ Ябълкова плодова оса /*Hoplocampa testudinea*/
- ✓ Ябълков плодов червей /*Laspeyresia pomonella*/ = /*Cydia pomonella*/
- ✓ Червен овощен акар /*Panonychus ulmi*/
- ✓ Кръгломиниращ молец /*Cemistoma scitella* /= /*Leucoptera malifoliella*/
- ✓ Калифорнийска щитоносна въшка /*Quadraspidotus perniciosus*/
- ✓ Бяла американска пеперуда /*Hyphantria cunea*/
- ✓ Обикновена крушова листна бълха /*Cacopsylla* sp./
- ✓ Листозавивачки /сем. Tortricidae/
- ✓ Струпяване по ябълката /*Venturia inaequalis*/
- ✓ Брашнеста мана по ябълката /*Podosphaera leucotricha*/
- ✓ Огнен пригор /*Erwinia amylovora*/

Листни въшки / сем. Aphididae/

Наблюдава се повишаване на популационната плътност в редица области на страната.

При ябълки и круши във фенофаза „нарастване на плодовете“ химично третиране се извършва при достигане на ПИВ:

- 10-15 бр./100 летораста - колонии от *Aphis* spp.;
- 5 бр./100 летораста - колонии от *Dysaphis* spp.;

Ябълкова плодова оса/Hoplocampa testudinea/

През периода окапване на червиви плодчета се наблюдава в областите: Кюстендил и Пазарджик, където са установени до 4-6 % повредени завръзи в най-силно нападнатите градини. Лъжегъсеницата вреди, като се вгризва под кожицата на завръза и прави ход под нея, който често обикаля плода по издутата му част. При нарастване на плода клетките вкорковяват и хлътват. След седмица, лъжегъсеницата линее и се вгризва в съседен плод. Там се насочва към семенната кутийка и напълно я унищожава, след което преминава в нов плод. Една ларва поврежда до три плода, които окапват.

Химичният контрол срещу ларвите се извършва при достигане на ПИВ:

- във фенофаза "формиране на завръза", когато плътността е 2-3% повредени завръзи;

Ябълков плодов червей /Laspeyresia pomonella/ = /Cydia pomonella/

През месец май се наблюдава развитие на първо поколение на неприятеля. В повечето области е установено начало на излюпване на гъсеници от първо поколение.

Вреда нанасят гъсениците, които след излюпването си пролазват до плодовете и се вгризват в тях. Първото химично третиране да се извърши в момента, когато започне излюпването и вгризването на първите гъсенички. **ПИВ** за първо поколение:

- 3-5 бр. пеперуди /уловка / седмица или 0,8-1% пресни вгризвания в плодовете

Червен овощен акар /*Ranonychus ulmi*/

През месец май е отчетено развитие на първо лятно поколение на вредителя. При ябълката излюпването на ларвите започва с разпукването на пъпките и приключва в края на цъфтежа или малко след това. Излюпените ларви се придвижват по първите листенца и започват да се хранят като смучат сок.

Химичен контрол да се проведе при **ПИВ**:

- във фенофаза „формиране на завръза” – „нарастване на плодовете” - 3-4 бр. подвижни форми на лист;

Кръгломиниращ молец /*Cemiosoma scitella* /= /*Leucoptera malifoliella*/

През месец юни по средните етажи на короната се развива второ поколение на неприятеля. При всяко следващо поколение броя на мините се увеличава. При силно нападение на един лист може да има десетки мини, понякога сливащи се в общи петна. Повредените листа имат намалена фотосинтезираща повърхност и преждевременно окапват.

Химичен контрол се провежда срещу възрастните, преди яйцеснасяне и в началото на излюпване на гъсениците при

ПИВ:

- 2-3 броя яйца и мини на лист във фенофаза „формиране на завръза” и „нарастване на плодовете”;

Калифорнийска щитоносна въшка /*Quadraspidiotus perniciosus*/

В началото на месец май се наблюдава летеж на мъжки индивиди по феромон в област Кюстендил. Начало на раждане на ларви от първо поколение са констатирани в областите: Пловдив, Пазарджик и Стара Загора. Въшката смуче сок от кората на стъблото, клонките, плодовете и листата на ябълките. По младите клонки се образуват червени петна, които проникват и в дървесината. При силно нападение кората се покрива с пласт от щитчета, напуква се и загива. От нападението на щитоносната въшка прирастът намалява, отделни клони изсъхват, а впоследствие загиват и целите дървета.

През вегетацията химичния контрол се извършва срещу ларвите при **ПИБ:**

- **10 бр. ларви/100 см клонка или 2-3 бр. нападнати плодове;**

Бяла американска пеперуда /*Hyphantria cunea*/

Начало на летеж на пеперуди от първо поколение се наблюдава в областите: Пловдив и Пазарджик през първата десетдневка на май. Напролет след излюпването си гъсениците започват да се хранят групово, като скелетират долния епидермис на листата (тази повреда се забелязва по-трудно). По-късно, след преминаването им във втора възраст, те започват да правят малки дупки по листната петура и да оплитат по няколко листа в паяжина. По тези паяжинни гнезда може лесно да се познае, че нападението е точно от този неприятел. С напредване на развитието на гъсениците, растат съответно и гнездата, като в тях се включват цели клони. Щом изядат листата, те се преместват на ново място, а там, където са се хранили остават огризки от листа и екскременти в паяжина, която бързо покафенява, а клоните приличат на опожарени. При масово нападение дърветата могат да бъдат обезлистени.

Обикновена крушова листна бълха /*Cacopsylla sp.*/

Запазва се проявата на висока плътност от неприятеля в областите: Пазарджик и Пловдив. Вредят ларвите и нимфите. По отделената медена роса се заселват чернилни гъбички. Най-силно е отрицателното въздействие върху дърветата, вследствие пренасянето на микоплазма, запушваща проводящите съдове.

Химичен контрол срещу ларви и възрастни се провежда при **ПИБ:**

- **във фенофаза „нарастване на завръза“ при плътност от 4-6 % летораста с колонии.**

Листозавивачки /сем. *Tortricidae*/

Масова вредна дейност и какавидиране се наблюдава през месец май в различните области на страната. В област Кюстендил отчетената плътност е под и около ПИБ.

Струпясване по ябълка и круша /*Venturia inaequalis*/; /*Venturia pirina*/

Захлаждането и преваляването от последната десетдневка на месец май доведе до късен пик в разпространението на конидиалната зараза. През месец юни, в зависимост от степента на зараза и падналите валежи, третиранията трябва да продължат до преустановяване на фенофаза „нарастване на плода“.

Брашнеста мана по ябълката /*Podosphaera leucotricha*/

През месец май в областите: Благоевград и Пловдив са установени прояви на локална форма на болестта. Средна до

силна степен на нападение е установено в област Пловдив. За предпазване от локалната форма на болестта и многократни заразявания през вегетацията е необходимо редовно провеждане на химични третираня на дърветата.

Огнен пригор /*Erwinia amylovora*/

Начало на поява е установено в областите: Кюстендил и Пазарджик, като се отчита нападение по младите клонки. По крушите от средата на месец май се отчитат и първите масови прояви от огнен пригор в областите: Пловдив и Пазарджик. Валежните периоди по време на цъфтежа провокираха условия за развитие на болестта по културите. Върховете на нападнатите леторасти са извити кукообразно. При влажно и топло време заразените части се покриват с капчици ексудат. Листата потъмняват от периферията, жилките им некротират. Болните листа са завити като фунии и почернели (при крушата), червенокафяви (при ябълката и дюлята) и остават на дървото и след листопада. Плодовете се мумифицират и също остават на дървото.

При силна зараза през вегетацията и при крайна необходимост се пристъпва към изрязване и изгаряне на болните клонове.

КОСТИЛКОВИ ОВОЩНИ ВИДОВЕ

Фенофаза:

Череша: „узряване“ - „наедряване на плодовете“

Вишна: „наедряване“ - „избистряне“

Сливи: „нарастване на завръза“

Праскови и кайсии: „растеж на плодовете“

Основни вредители за периода:

- ✓ Черешова муха /*Rhagoletis cerasi*/
- ✓ Сликов плодов червей /*Laspeyresia funebrana*/ = /*Grapholita funebrana*/
- ✓ Сликов семеяд /*Eurytoma schreineri*/
- ✓ Обикновена сливова щитоносна въшка /*Parthenolecanium corni*/
- ✓ Източен плодов червей /*Grapholitha molesta*/
- ✓ Прасковен (клонков) молец /*Anarsia lineatella*/
- ✓ Черничева щитоносна въшка
- ✓ Листозавивачки и Листогризещи гъсеници
- ✓ Черна сливова плодова оса /*Hoplocampa minuta*/
- ✓ Листни Въшки /сем. *Aphididae*/
- ✓ Бяла ръжда (Цилиндроспориоза) по череша и вишна /*Blumeriella jappii*/
- ✓ Брашнеста мана по прасковата /*Sphaerotheca pannosa*/
- ✓ Ранно кафяво гниене /*Monilinia laxa*/

- ✓ Късно кафяво гниене/ *Monilinia fructigena*/
- ✓ Сачмянка /*Stigmina carpophila*/
- ✓ Червени листни петна /*Polystigma rubrum*/

Черешова муха /Rhagoletis cerasi/

В началото на месец май е установено начало, а по-късно и масов летеж на черешова муха. Мухите снасят по-голяма част от яйцата си в средно ранните и къснозреещи сортове череши. Женските мухи пробиват кожата на плода и под нея снасят по едно яйце. Излюпените ларви се хранят с месестата част на черешите. Когато завършат развитието си, напускат плода и много скоро след това какавидират в почвата на дълбочина 3-5 см. Важна част в извеждане на борбата с мухата е своевременното и напълно обирање на плодовете, за да не се позволи на ларвите да завършат развитието си и да отидат в почвата да какавидират.

Химичен контрол се провежда срещу възрастното преди яйцеснасяне при **ПИБ** за средно ранни и късни сортове

- **8-10 дни след първо третиране при 10 бр. мухи/уловка., като се използват регистрирани ПРЗ с кратък карантинен срок, съобразен със сроковете на беритба;**

Сливов плодов червей /Laspeyresia funebrana/ = /Grapholita funebrana/

През месец май във всички райони на страната е отчетено излюпване, вгризване и вредна дейност от гъсениците на сливовия плодов червей от първо поколение.

Излюпените гъсеници от това поколение се вгризват в плодовете и се хранят с месестата им част. Повредените плодове масово опадат заедно с намиращите се в тях гъсеници.

Химично третиране се извършва срещу гъсениците в момента, на излюпване и вгризване при **ПИБ**:

- **за второ поколение: 1,5 - 2 % пресни вгризвания в плодовете;**

Сливов семеяд /Eurytoma schreineri/

Развитие и вредна дейност на сливов семеяд се наблюдава в област Търговище в градини с биологично производство на сливи. В началото на месец май е установен масов летеж и са подадени сигнали за борба.

Сливов щитоносна въшка /Parthenolecanium corni/

Развитие и разпространение на неприятеля се наблюдава само в област Пловдив. Оплодените женски, обикновено през втората половина на май - началото на

юни снасят яйцата си. Излюпилите се ларви остават известно време под щита, след това се разпъзват и се заселват предимно по долната страна на листата, откъдето смучат сок до есента. Химичен контрол се провежда при **ПИБ:**

- във фенофаза „нарастване на плодовете-до узряване на средно ранните и ранни сортове“ - 5-7 бр. подвижни форми /лист;

Източен плодов червей /Grapholitha molesta/

През първата десетдневка на месец май в областите: Благоевград, Пловдив, Пазарджик и Стара Загора е отчетено начало на излюпване на гъсениците от първо поколение. През месец юни вредят гъсениците от второ поколение, като се вгризват във върховете на младите леторасти, и се хранят със зелената невдървесинена тъкан. Повредените леторасти клумват, изсъхват и в мястото на повредата се наблюдава смолотечение. Това поколение гъсеници нанасят повреди и в месестата част на плодовете. **ПИБ:**

- 10-15 бр. пеперуди/уловка/седмица – през вегетацията;
- 2-3% нападнати леторасти за млади градини;
- 5% повредени леторасти или 2-4% нападнати плодове за плододаващи градини;

Трасковен (клонков) молец /Anarsia lineatella/

В страната се наблюдава развитие на първо лятното поколение на неприятеля - летеж, яйцеснасяне и излюпване. Нападнатите леторасти клумват, върхната им част изсъхва заедно с листата, а растежът им спира. Гъсениците от това поколение нападат и плодовете. Една гъсеница поврежда 1- 2 леторасти и/или един плод. Химичен контрол се извършва срещу гъсениците при **ПИБ:**

- 3 % повредени плодове;

Черничева щитоносна въшка /Pseudaulacspis pentagona Targ./

Неприятелят е установен в градини от Благоевградски регион. При силно нападение отделни клонки побеляват от натрупаните по тях въшки и изсъхват. Дърветата силно изостават в развитието си и загиват. Особено опасна е въшката за младите прасковени насаждения. **ПИБ:**

- 10-20 бр.ларви/100 см клонка през вегетацията;

През месец май е отчетено начало и масово какавидиране на *Листолавивачки /сем. Tortricidae/* и *Листогризеци гъсеници.*

Черна сливова плодова оса /*Horlosatra minuta*/

От средата на месец май се наблюдава окапване на червивите плодчета. Ларвите навлизат в завръзките, хранят се с вътрешността и ги изпълват с черна саждива материя. Повредените плодове окапват на земята заедно с дръжките. Да се пристъпи към химична борба при достигане на **ПИВ**:

- във фенофаза „формиране на завръза“ срещу ларвите, при 2-5 % повредени завръза;

Листни Въшки /сем. *Aphididae*/

През месец май продължава размножаването и образуване на нови колонии от листни въшки по костилковите видове. В черешовите насаждения плътността е 5-15% нападнати летораста, което е около и над ПИВ.

Бяла ръжда (Цилиндроспориоза) по череша и вишна /*Blumeriella jappii*/

Метеорологичните условия до края на месец май не бяха благоприятни за развитие и разпространение на бялата ръжда. Единствено в област Разград има сигнал за поява на болестта. Проявява се по горната страна на листата – множество дребни, пурпурни точки, които впоследствие се превръщат в некротични петънца. При влажно време от долната страна на петната се появяват белезникави купчинки. Рядко подобни признаци се наблюдават върху плодните дръжки, зелените плодове и върховете на леторастите. Листата жълтеят и опадат още в средата на лятото.

Брашнеста мана по прасковата /*Sphaerotheca pannosa* var. *Persicae*/

През месец май са констатирани първи прояви на болестта по чувствителни сортове в областите: Пловдив и Стара Загора. По младите нарастващи плодове се появяват брашнести петна, които се разрастват и обхващат значителна част от повърхността. След време брашнестия налеп опада, а под него плодовото месо се вкорковява, вдървеснява и напуква.

Ранно кафяво гниене /*Monilinia laxa*/

Масово за страната се отчита слаба степен на проявление на патогена. В градини около Пазарджик и Благоевград, където има пропуснати растителнозащитни мероприятия са наблюдавани поражения по леторастите. При кайсиите проява на вторично развитие на болестта по клонки и плодове има областите: Видин и Разград, където степента на нападение е слаба. Поради слабите валежи по време на цъфтежа на черешите, степента на нападение от гъбната болест е ниска. Само при вишните през втората половина на месец май патогена е разпространен по леторастите. Пораженията започват като кафяви

петна по венчелистчетата, които бързо се разрастват, обхващат изцяло цвета, който омеква и изгнива. Гниенето продължава от цветната дръжка към плодната клонка, която обхваща пръстеновидно и цялата и връхна част увяхва и изсъхва. При благоприятни условия загиват връхните части на леторастите заедно с още нарастващите листа. Наличието на валеж или обилна роса създават идеалните условия за инфекцията в този период.

Късно кафяво гниене/ Monilinia fructigena/

Преваливанията по време на беритбата на ранните сортове череши в края на месец май предизвикаха проява на късно кафяво гниене. Нападението по плодовете е 0-3 % в областите: Благоевград и Пловдив. В останалите райони на страната до момента не са установени повреди от болестта. Първоначално върху заразените плодове се развиват дребни кафяви петна, които бързо се разрастват и обхващат целия плод. По-късно при благоприятни климатични условия, върху повредените части се образуват спорообразуващи туфи под форма на концентрично наредени кръгове.

Сачмянка /Stigmia carpophila/

По-висока степен на нападение е отчетена в област Плевен – до 20 % нападнати листа. Признаците на сачмянката се наблюдават по листата, леторастите и плодовете като дребни червеникави петна, които постепенно се сливат в неправилна форма.

Червени листни петна /Polystigma rubrum/

Сортовият състав на отглежданите в страната сливи е устойчив на развитие на червени листни петна. Сигнал за повреди от гъбната болест по листата на сливите има в област Враца – 2-5 % нападнати листа.

ЛОЗЯ

Фенофаза: „бутонизация“ - „отделяне на ресата - цъфтеж“

Основни вредители за периода:

- ✓ Шарен гроздов молец /Lobesia botrana/
- ✓ Цигарджия /Byctiscus betulae/
- ✓ Жълт лозов акар /Schizotetranychus viticola/
- ✓ Сиво гниене /Botrytis cinerea/
- ✓ Екскориоза /Phomopsis viticola/
- ✓ Мана по лозата /Plasmopara viticola/
- ✓ Брашнеста мана /Oidium tuckeri/

Шарен гроздов молец /Lobesia botrana/

Отчетена е висока плътност в област Благоевград. През първата половина на месец май в област Пазарджик се наблюдават излюпвания на гъсеници от първо поколение. През третата десетдневка на месец май е установено начало на излюпване в областите: Бургас, Пловдив, Търговище и Сливен. Наблюдава се масова вредна дейност на гъсениците от първо поколение. Гъсениците от първо поколение изгризват цветните бутони и оплитат нападнатите съцветия с копринени нишки. Появата на тези копринени нишки показва начало на излюпване на гъсениците. Освен цветните бутони, гъсениците често прегризват и разклоненията на ресата и по този начин причиняват загиване на много повече цветни бутони. Да се третира при **ПИВ** за **второ поколение**:

- за десертни сортове 6-7 гъсеници на 100 ягориди;
- винени сортове 11-12 гъсеници на 100 ягориди;

Цигарджия /Byctiscus betulae/

Вредна дейност от неприятеля е установена в областите: Благоевград и Пазарджик. Вредят възрастните насекоми, като нагриват отначало пъпките, а по-късно листата и леторастите на лозата. Много по-големи повреди причиняват женските бръмбари, които през време на яйценосния период нагриват дръжките на листата или младите летораста и след завяхване на листата ги завиват във вид на пура. Нагриваните листа и летораста изсъхват.

Жълт лозов акар /Schizotetranychus viticola/

Наблюдава се излюпване на ларви в областите: Благоевград, Бургас, Пазарджик и Пловдив. Повредите се причиняват от ларвите, нимфите и възрастните акари, които смучат сок от долната страна, главно около нервите. В резултат на това листата променят цвета си в зависимост от цвета на сорта в жълт, жълто-кафяв, виолетово-кафяв и др. и при смачкване хрущят. През месец юни, развитието на акарите ще се ускорява и те ще увеличават популационната си плътност. Химичен контрол се провежда срещу възрастните и ларвите при достигнат **ПИВ**:

- до края на месец юни - 5-8 бр./лист;

Сиво гниене /Botrytis cinerea/

По повърхността на ципата на зърната се образуват воднисти петна, които се разрастват, сливат се и обхваща целите зърна. Ципата се напуква и лесно се отделя от месото. При сухо време нападнатите зърна се набръчкват и изсъхват, а при влажно изгниват и се покриват с обилен спороносен налеп. По цветовете и цветните дръжки-кафяви петна, покрити със спороношението на гъбата.

Екскориоза /*Phomopsis viticola*/

Болестта напада пъпките в основата на летораста и те не успяват да се развиват добре. Леторастите са слаби, със скъсени междувъзлия, листата са дребни, деформирани с некротични петна. В основата на леторастите се развиват малки, тъмни петна, които по-късно се сливат, изсветляват и придобиват елипсовидна форма. На мястото на повредата, кората се разкъсва, леторастите се пречупват от вятъра и тежестта на грозда. Заразените съцветия преди цъфтеж изсъхват.

Мана по лозата /*Plasmopara viticola*/

Зачестилите превалявания в началото и края на месец май създадоха благоприятни условия за появата на първи мазни петна от патогена. Болестта напада всички зелени части на лозите. При висока въздушна влажност петната се покриват с бял налеп от долната страна на петурите. Когато степента на нападение от болестта е много силна листата засъхват и опадват преждевременно.

Брашнеста мана /*Oidium tuckeri*/

В района на Благоевград са констатирани прояви по листа и реса, първа и втора степен на нападение. Симптомите и се характеризират с образуването на неправилно закръглени, неясно ограничени, белезникави до сивкави налепи и с некротизиране на тъканите под тях. Петната се развиват по повърхността на нападнатите части. Важна особеност на петната е тяхната паяжовидна, лъчиста структура. Налепите се появяват върху двете страни на листната петура, но най-често върху горната, при което листата се нагърчват, а при много силно нападение – изсъхват.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието, храните и горите

Българска агенция по безопасност на храните

За повече информация ползвайте Бюлетините на Областните дирекции по безопасност на храните!

За извеждане на борбата с болестите, неприятелите и плевелите, да се прилагат само разрешените за употреба продукти за растителна защита при съответната култура, вредител и в регистрираната доза!

Съгласно чл.107, т.3 от **Закона за защита на растенията** (обн. ДВ бр.61 от 25.07.2014 г.), се забранява прилагането на продукти за растителна защита чрез въздушно пръскане!

Като изключение от забраната, продукти за растителна защита могат да се прилагат чрез въздушно пръскане само след писмено разрешение, издадено от директора на Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ), когато е на лице опасност за растенията и растителните продукти, посочена в чл.109 ал. 1 от Закона за защита на растенията.

Съгласно Закона за пчеларството (обн. ДВ, бр. 57 от 24.06.2003г.):

Чл. 33. (1) Забранява се употребата на продукти за растителна защита и препарати за дезинфекция и дезинсекция върху земеделски и горски култури, трайни и крайпътни насаждения и медоносна растителност, намиращи се във фаза на цъфтеж и през периода на отделяне на мана.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 8 от 2011 г., в сила от 25.01.2011 г.) При масово проявление на вредители и авиационно третиране на земеделски и/или горски култури, с продукти и/или препарати за растителна защита по ал. 1 в райони, в които има пчелини, собственикът на земеделската и/или горската култура осъществява третирането, след писмено разрешение на областната дирекция по безопасност на храните.

Закупуването на продукти за растителна защита трябва да става само от търговски фирми, притежаващи Разрешение / Удостоверение за търговия с ТПЗ!

Изготвили:

Мила Лазарова – главен експерт в дирекция РЗКППЗ

Даниела Василева – младши експерт в дирекция РЗКППЗ